

Чудотворни мироточиви икони и съвременни поклоннически практики сред православните християни – по примери от Тереспол (Полша) и Шумен (България)

Даниел Фокас

(Резюме)

Сред православните християни е широко застъпена представата, че религиозните образи като посредници между човека и Бога (Богородица и светците) могат и дават материални знаци за Божието присъствие на земята. На първо място това разбиране е присъщо при почитанието на чудотворните икони, свързани с разкази за чудеса и смятани за най-ефикасни посредници при отправена молитва към Богородица, Господ или конкретен светец. Също така много разпространена е представата, че иконите могат да се самообновяват или мироточат (елеоточат, кръвоточат) и благоухаят. Именно два случая на масово мироточене от последните години – първият от Източна Полша, гр. Тереспол (от 2010 г. насам), вторият от България, гр. Шумен (от 2017 г.) – ни дават различни примери на проявление, развитие и тълкуване на подобни чудесни проявления в православните храмове. Полският случай, при който мироточенето продължило дълго, разпространило се върху повече икони и същевременно се появили и разкази за чудотворни изцеления, е признат от Църквата като проявление с божествен характер. Всичко това дало тласък на развитието на култа към иконата на Богородица Скоропослушница (Горгоепикоос) и стимулирало поклонничеството в града. Случаят от България, при който мироточенето също било масово, но еднократно – на празника „Успение Богородично“, се приема само като знак от Бога и е интерпретиран най-общо като знак, даден за покаяние и укрепване на вярата. Фактът, че не е било събрано „миро“ и не са последвали други безспорни чудесни проявления, кара Църквата да заеме по-пасивна позиция, като неофициално митрополитът (епископът) изразява само общоприетата православна представа за мироточенето на иконите.

Подобни събития, които традиционно са приемани за чудеса, в съвременността често предизвикват скептицизъм и съмнения за фалшификация. За тази цел те са проучвани от комисии, съставени от Църквата или инспектирани от митрополити (епископи), включително и подлагани на химични анализи. Всичко това подчертава многопластовото им битие на ниво локална общност и в обществото като цяло.

Ключови думи: Богородичен култ; Богородица Плачеща; мироточиви икони; чудотворни икони; Тереспол; православие в Полша

Даниел Фокас

Институт за етнология и фолклористика

с Етнографски музей

Българска академия на науките

ул. „Акад. Георги Бончев“, бл. 6

1113 София, БЪЛГАРИЯ

daniel.fokas@iefem.bas.bg